

Թեամբ, այսինքն ընդունելով թիւն ան-
ցեալ ըստած բայերուն վրայ միայն դը-
րուելով՝ անոնց իբր թէ ուժ մը կու-
տայ. զոր օրինակ կէպն (տալ), կէ կէպն
(տուեալ). հապն (ունել), կէ հապն
(ստացեալ կամ կալեալ), քօքն (գալ),
կէ քօքն (եկեալ) և այլն:

Հիմա տեսնենք թէ արդեօք աս կը
կամէ՞ մասնիկը կարելի է մեր ռամկո-
րէն լեզուին մէջէն վերցընել՝ առանց
լեզուին վրայ մեծ փոփոխութիւն ընե-
լու: Այլ էր ի վերոյ մտածելով շատին
այնպէս կ'երևնայ թէ վերցընելը ամե-
նադիւրին բան է. և ամենէն զօրաւոր
պատճառ աս կը բերեն թէ ինչպէս որ
զուտ հայերէնին այսինքն գրաբառ ը-
ստած լեզուին մէջ չկայ, ռամկօրէնին
մէջ ալ կրնայ չլլալ. կամ որ նոյն է՝
ինչպէս որ ատենով չկար, հիմայ ալ
կրնայ չլլալ: Բայց կարծեմ թէ այն-
չափ դիւրին չէ վերցընելը. վասն զի
թէպէտ և աս կը մասնիկը ատենով
չկայ եղեր, բայց ան ատենի աշխարհա-
բառն ալ հիմակուանէն շատ տարբե-
րութիւն ունի, և ասոր պէս (ասանկ
ըսեմ) տաճկերէնին վրայ թափուած
չէր. իսկ հիմակուան աշխարհաբառնե-
րուն շատը, մասնաւանդ Պօլսեցւոյ լե-
զուն, գրաբառէն այնչափ հեռու և
տաճկերէնին այնչափ մօտ են ոճի ու
շարադրութեան կողմանէ, որ քիչ մը
տարբեր ոճով խօսուելուն պէս՝ անիմա-
նալի կ'ըլլան ռամկաց համար: Արդ կը
կամէ՞ մասնիկը առաջները միայն եր-
բեմն դրուած կը գտնուի ներկայ և ան-
կատար բայերուն վրայ. զոր օրինակ
հոգան, հոգայի. ասով գրեթէ հիմա-
կուան հոր մասնիկին իմաստը ունեցած
կ'երևնայ ան ատենը. իսկ հիմա այն-
պէս յաճախեր է գործածութիւնն որ
առանց ասոր՝ ներկայ, անկատար ու նաև
ապառնի բայ չգործածուիր, և առանց
ասոր դրուած բայը տարբեր նշանակու-
թիւն կ'ունենայ, ինչպէս որ ըսինք.
զոր օրինակ կը քալեմ, ըսել է քալելու
հետք էմ կամ կ'ողեմ քալել (կէպէտքողեմ,
կէպէտքեմ). կը քալի, ըսել է քալելու հետ
էի կամ կ'ողեի քալել (կէպէտքողեմ, կէ-

կէպէտքեմ). իսկ քալեմ՝ ըսել է հետք
էմ քալել (կէպէտքեմ). անկէց ի զատ պայ-
մանական նշանակութիւն ալ ունի՝ ինչ-
պէս աս տաճկերէնները, կէպէմ, կէպէր-
եմ. նմանապէս քալի ըսուի նէ՝ տաճ-
կերէն կը թարգմանուի կէպէտքեմ, կէպ-
եմքեմ և այլն:

Այլ օրինակներէս կ'իմացուի թէ շատ
դժուար բան է կը մասնիկը վերցընել
աշխարհաբառէն. ասիկայ հիմակուան
աս խեղճ լեզուին խարխուլ շինուած.
քին մէջ գլխաւոր գերան կամ քար մըն
է՝ որ տեղը դնելու ուրիշ բան չունիս,
ուստի զինքը վերցընելուդ պէս՝ շէնքն
ալ կը փլի, և գրաբառ չգիտցողին ա-
կանջը բառերու աւերակներով կը լե-
ցուի:

Եւ ուզեր ասով ըսել թէ անկարե-
լի է ու միշտ անկարելի պիտի ըլլայ աս
մասնիկը վերցընել աշխարհաբառէն.
վասն զի խոհեմութեամբ, համբերու-
թեամբ և ջանքով՝ անկարելի երևցած
բաներն ալ կրնան դիւրանալ այսպիսի
նիւթերու մէջ. հապա աս միայն կ'ու-
զեմ ցուցնել թէ այնչափ դիւրին չէ
շուտ մը վերցընել ինչպէս որ ոմանք կը
կարծեն, թէպէտ և ամէն հայրենասէր
անձանց ալ փափաքելի է որ աս թանձր
փուշը օր մը առաջ վերցուի մեր լեզուին
բայերուն վրայէն:

Հ. Դ. ԱՅՎ:

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Սարգսն հասկին Բարձր-Լիւնն ու Տար-
նոյն Ժանրո-Լիւնը:

ՍԱՐԴՈՒՍ հասակը ընդհանրապէս
ծնանելու ատեն 18 բթաչափ և 6
գծաչափ է և կամ 501 հազարորդա-
մեթր. իսկ կանանցը քիչ մը պակաս է.
կամ թէ աս համեմատութիւնը ունի
483 առ 498:

Սարմնոց աճումը ամէն տարի ծնած
պտեն ունեցածին 12երորդ մասն է, և

ասիկայ ինչուան 12 տարի կը բշէ . 12^{էն} ինչուան 20 քիչ մը պակաս , և 20^{էն} ինչուան 25 աւելի անգգալի է . իսկ 25^{էն} որոշ տարին աճման վերջին ծայրն է :

Երբոր հասակը ամբողջ իր չափը կ'առնու , ծնած ատեն որչափ էր նէ գրեթէ անոր իրեք անգամ ու մէկ քառորդը կ'ըլլայ : Երբուծեան ատեն ընդհանրապէս մարդ իր հասակէն 70 հազարորդամեթր կը կորսնցնէ :

Մարդու աճումը դադրելէն ետե՛ ամենէն կարճ Եւրեմացիք ու Պոլիման ներն կը մնան որ ընդհանրապէս 4 ոտք երկայնութիւն ունին կամ թէ 1 մեթր ու 199 հազարորդամեթր և Սողո (Թաթարներն ու Վամչատացիները , որ ընդհանրապէս 4 ու կէս ոտքէն 4 ոտք ու 10 բթաչափ երկայնութիւն ունին , կամ 1 մեթր ու 415 հազարորդամեթր :

Իմենէն բարձր մարդիկ հարաւային Իմերիկայի Վարայիպներն են որ 5 ոտք 9 բթաչափ երկայնութիւն ունին , կամ 1 մեթր ու 624 հազարորդամեթր : Եւրոպացի ըստած կղզիներուն բնակիչները՝ որ 5 ոտք ու 10 բթաչափ երկայն են կամ 1 մեթր և 651 հազարորդամեթր , և Փաղակոնները , որ ընդհանրապէս 6 ոտքէն աւելի են կամ 1 մեթր և 949 հազարորդամեթր . իսկ կանանց հասակը ամէն երկիր խիստ քիչ կը տարբերի երկ մարդկանց հասակէն :

Հոս պատմութեանց մէջ յիշատակուած քանի մը կարգէ դուրս հասակները դնենք :

Սեսոստը Եգիպտոսի Թագաւորը 4 կանգուն , 3 թիզ ու երկու մատ երկայն էր : — Շ ուետի երկիրը գեղացի մը 7 ոտք 3 բթաչափ ու 2 գծաչափ երկայնութիւն ունի եղեր : — Սաքսիմի նոս (Երակացի կայսրը 7 ոտք ու 6 բթաչափ երկայնութիւն ունի եղեր : — Պարսիկ իշխան մը Վսերքսեսի ատեն՝ 7 ոտք , 10 բթաչափ և 2 գիծ բարձրութիւն ունի եղեր : — Պիքինկս հեղինակը Հոլանտացիի մը համար կ'ըսէ որ 8 ոտք , 2 բթաչափ ու 7 գիծ երկայն է եղեր : — Պողիաթ , ըստ սուրբ

Պրոպ , 6 կանգուն ու 1 թիզ երկայն է եղեր , որ 9 ոտք կ'ընէ : — Հռովմ 1570^{էն} Փիէմոնդեցի մը կայ եղեր որ 9 ոտք ու 1 բթաչափ երկայնութիւն ունի եղեր : — Պլինիոս՝ Փուզիոս անունով հսկայ մը կը յիշէ որ 9 ոտք 3 բութ և 6 գիծ երկայն է եղեր : Եւրոպէս ուրիշ հսկայ մըն ալ Սեքոնդիլա անունով 9 ոտք 5 բութ ու 2 գիծ երկայնութիւն ունի եղեր , որ 3 մեթր ու 62 հազարորդամեթր կ'ընէ :

Եւրոպէս ատեն երկու սեռի տղոց ծանրութիւնն ալ տարբեր են իրարմէ : Մանչ տղան 3 քիլոկրամ ու 20 հարիւրորդակրամ կը կշռէ . իսկ աղջիկը 2 քիլոկրամ ու 91 հարիւրորդակրամ :

Տղու մը ծանրութիւն ինչուան ծննդեան երրորդ օրը կը պակսի , և շաբթէ մը ետքը կը սկսի կամաց կամաց աճիլ : 1 տարուան եղած ատենը գրեթէ ծննդեան ատեն ունեցած ծանրութեան եռապատիկը կ'ունենայ . 7 տարուան՝ վեց պատիկը , և 12 տարեկան՝ անոր երկու տասանապատիկը . 12 տարուան մանչ ու աղջիկ տղաքն ալ գրեթէ նոյն ծանրութիւնն ունին . 12^{էն} անդին տարիքնին հաւասար ալ ըլլայ , երկ մարդիկ աւելի կը կշռենքան թէ կանայք : Երբ որ ամբողջ իրենց աճումը կ'առնուն , ծնած ատեն ինչ ծանրութիւն որ ունէին գրեթէ քսան անգամ անկէ աւելի կը կշռեն :

Մարդս իրեն ծանրութեան վերջին ծայրը կը հասնի 40 տարուան եղած ատենը , իսկ կինը 50 տարուան եղած ատենը : Երբոր 60 տարուան կ'ըլլան՝ զգալի կերպով կը սկսի իրենց ծանրութիւնը կորսուիլ գրեթէ 6 կամ 7 քիլոկրամ . անանկ որ 60 տարուան ծերու մը ու պառաւի մը միջին ծանրութիւնը գրեթէ 19 տարուան եղած ատեն ունեցած ծանրութեանը հաւասար է :

